

Arheologija začetnice pri stvarnih lastnih imenih

Iza Škrjanec,¹ Damjan Popič,² Darja Fišer²

¹ Ljubljana

² Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

- pregled kodifikacije začetnice pri stvarnih lastnih imenih
- stvarna, občna, vrstna imena
  - industrijska poimenovanja
  - težnja po odpravljanju „tujih“ zgledov
  - večjezični kontekst spletne komunikacije in uporabniških spletnih vsebin
- korpusna analiza: Janes in Kres
  - najpogostejša industrijska imena v korpusu Janes
  - raba začetnice: primerjava med korpusoma in v razmerju do predpisa SP 2001

SP 1899 in SP 1920

- sestavljena imena ustanov, uradov in časopisov (pridevnik + samostalnik)
  - vsi deli v rabi ustaljeni kot lastna imena (*Slovenska Matica, Slovenski Pravniki, Slovenski Zvon*)
  - SP 1920: imena ustanov, ki so sestavljena iz občnih imen → zapis velike začetnice pogojen z zapisom celega imena (*Gospodarska zveza; zveza*)

SP 1935

- obravnava v precej manjšem obsegu
  - primeri sestavljenih stvarnih lastnih imen brez razlage (*Obrtni vestnik, Dom in svet, Družba sv. Mohorja/Mohorjeva družba*)

Prvih pet pravopisov

SP 1950

- sestavljena imena časopisov, knjig, društev in podjetij → velika začetnica tudi za neprve besede, če gre za lastna imena
- nekatera imena → raba nakazuje na veliko začetnico pri obeh delih (*Slovenska Matica, Slovenski Narod, Ljubljanski Zvon*)
- imena uradov in ustanov, rabljena kot naslov → velika začetnica (*Filozofska fakulteta v Ljubljani*)
  - kritika: posnemanje tujih zgledov (denimo nemških), razmah velike začetnice (Tomšič, 1955 in 1955/56)
- imena izdelkov: v slovarskem delu z veliko (*cigarete Drava, z Drava mi postrezi*)

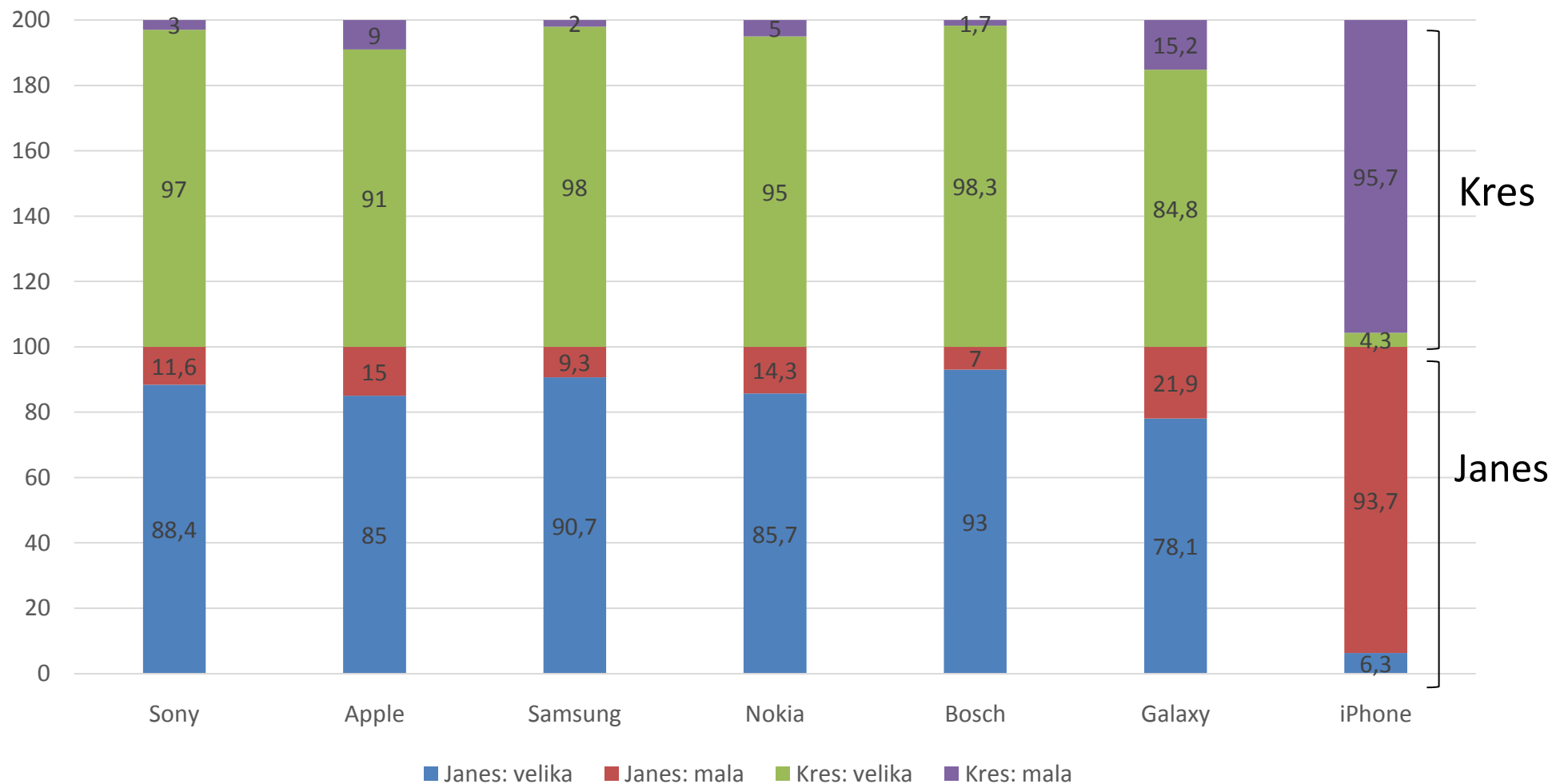
SP 1962

- mala začetnica
- imena, ki imajo poleg lastnosti lastnih imen še močan pomen občnih imen, tako da pomenijo poleg enkratnosti določene stvari hkrati tudi vrsto tiste stvari (vrstna lastna imena, npr. *železniška postaja Celje, filozofska fakulteta v Ljubljani*)
- imena »tehničnih izdelkov« in nazivi »serijskih tehničnih izdelkov« → skladenjski kriterij (*avto znamke Fiat, vozim se s fiatom*)
- Imena izdelkov: v slovarskem delu z malo (*imam še eno drava/dravo, postregel mi je z drava*)

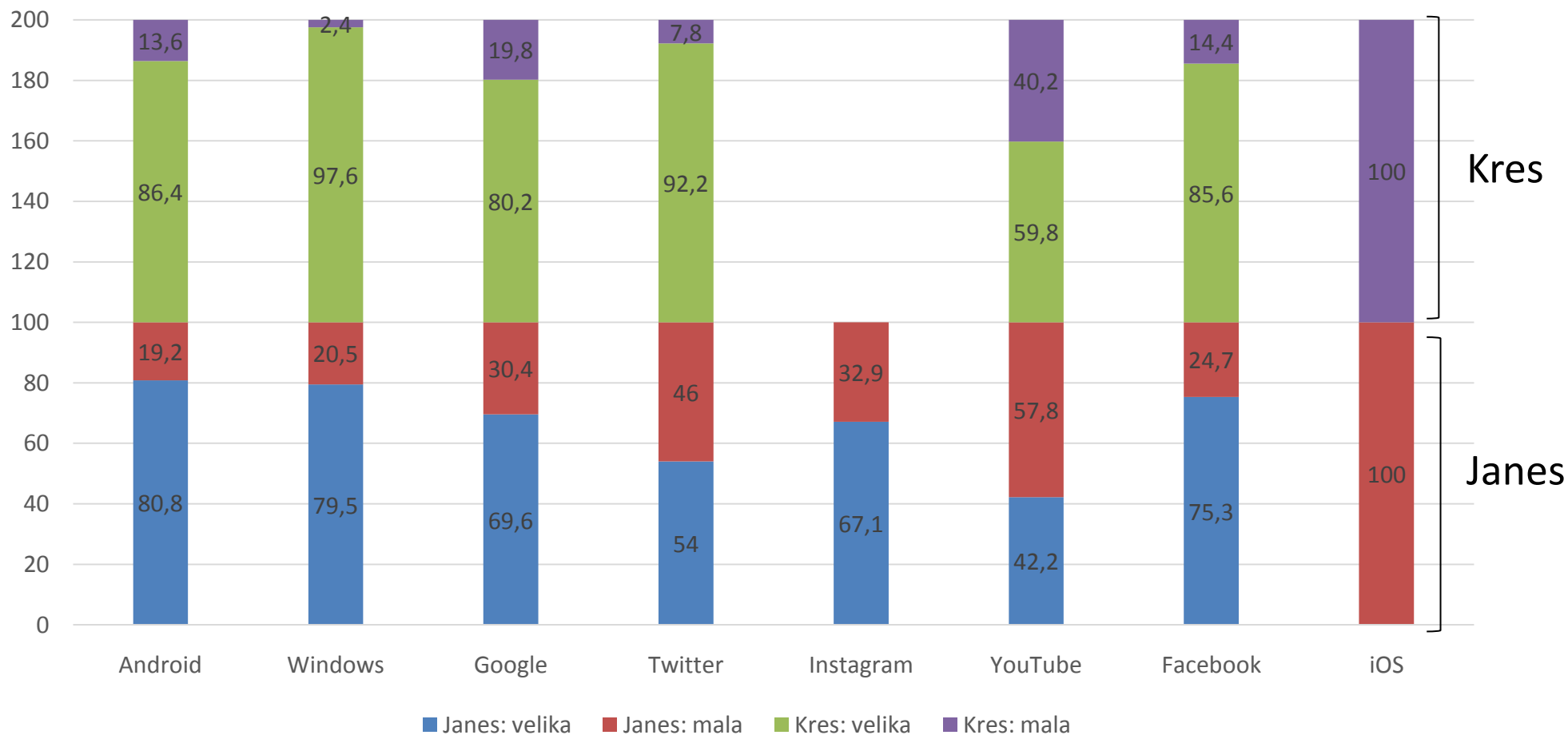
- imena podjetij, ustanov in organov:
  - vrsta: *študira na univerzi v Mariboru*
  - naslov: *Univerza v Ljubljani, Železniška postaja Celje*

- imena tehničnih izdelkov in nazivi serijskih tehničnih izdelkov – skladenjski kriterij
  - *avto znamke Fiat, vozim se s fiatom*
  - vprašanje apelativiziranih imen: *zobe si umivam s kalodontom, komarje uničujem s pipsom*
  - vprašanje ortografije/podomačevanja: *pisalni stroj Olivetti, pišem z olivetijem*

- seznam 40 najpogostejših industrijskih imen v korpusu:
  - imena elektronskih naprav
  - imena programske opreme ali spletnih aplikacij
  - imena avtomobilov

- večdenotatni pojavi (ime znamke, podjetja ali izdelka)

- primerjava s korpusom Kres:
  - ustaljenost začetnice
  - različna besedilnozvrstna sestava

Delež začetnic v imenih elektronskih naprav v korpusih Janes in Kres

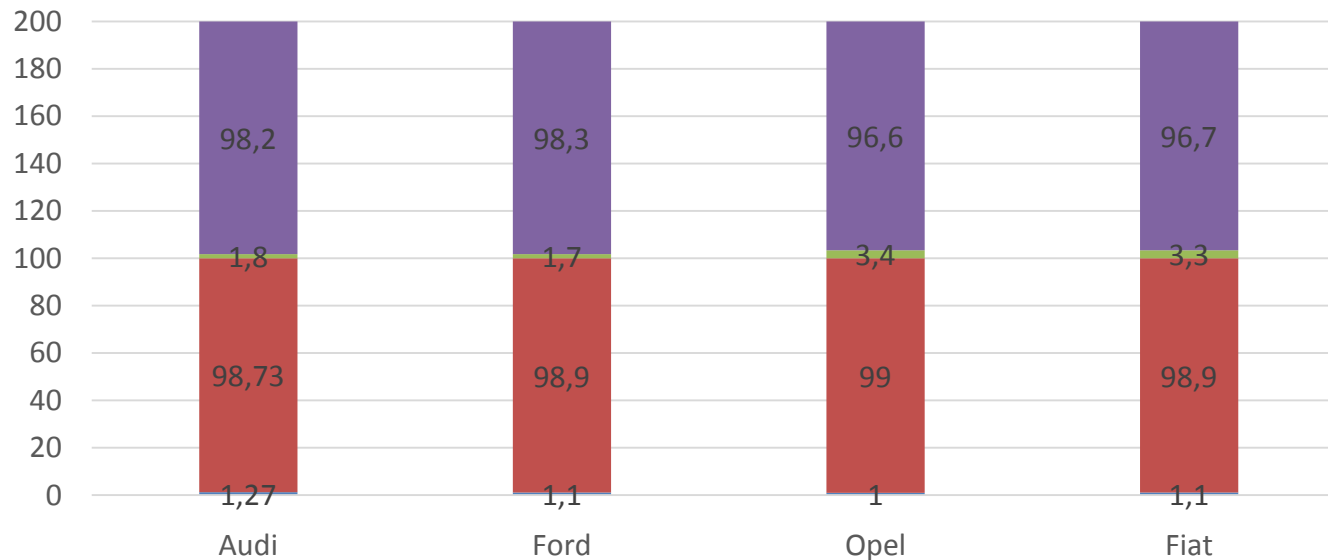

Delež začetnic v imenih programske opreme in spletnih aplikacij v korpusih Janes in Kres

- zapis z veliko začetnico (povprečna vrednost):
  - Janes: 72,1 %
  - Kres: 72,3 %
- prilastkovna raba v zvezah *avto/avtomobil/vozilo XY* za pet najpogostejših imen

■ Janes: prilastkovna raba   ■ Janes: neprilastkovna raba
■ Kres: prilastkovna raba2   ■ Kres: neprilastkovna raba

- kontekst: težnja po ustalitvi male začetnice pri stvarnih lastnih v preteklih SP
- razmerje do kodifikacije
  - skladenjski kriterij v SP 2001
  - raba: velika začetnica in neprilastkovna raba
- razmerje med začetnico in lastno- ter občnoimenskostjo
  - velika začetnica v lastnoimenski prilastkovni rabi
  - mala začetnica v lastnoimenski neprilastkovni rabi in pri apelativiziranih imenih?
- druge neevidentirane kategorije, ki jih SP 2001 ne zajema